

Dr. Veysi Seviğ

Zayi Olan Malların Katma Değer Vergisi

Katma Değer Vergisi, mal ve hizmetlerin nihai aşamasındaki değeri ile kavranmasını amaçlayan bir harcama-gider vergisidir. (Özbalcı, Yılmaz 'Katma Değer Vergisi Yorum ve Açıklamaları' Sf: 640) Bu bağlamda mükellefler, sundukları hizmet ve sattıkları mallar üzerinden hesapladıkları ve müşteriye yansıttıkları vergiden söz konusu hizmet ve malların edinimi için ödedikleri vergileri indirim konusu yapabilmektedirler. Katma Değer Vergisi Yasası'nın üçüncü kısmı 'Matrah, nispet ve indirim' ile ilgili hükümleri içermektedir. (Madde: 20-36) Sözü edilen yasanın 29'uncu maddesinde indirim konusu yapılabilecek katma değer vergisi, 30'uncu maddesinde ise indirilemeyecek katma değer vergisi tadadi olarak belirtilmiştir.

İndirilemeyecek katma değer vergisi ile ilgili 30'uncu maddenin (c) bendi uyarınca 'zayi olan mallara ait katma değer vergisi' indirim konusu yapılamamaktadır.

Katma değer vergisi uygulamasına yönelik olarak yayımlanan (1) seri numaralı genel tebliğ ile yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere katma değer vergisi sisteminde alış vesikalarında gösterilen verginin indirilmesi, bu malların satımı sırasında mala eklenen değerlerin vergilendirileceği düşüncesine dayanmaktadır. Bu nedenle zayi olan mallar için satış dolayısıyla yaratılan bir değer olmayacağından, bu mallara ilişkin alış vesikalarında gösterilen katma değer vergisi mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirilememektedir.

Maliye Bakanlığı 113 sayılı katma değer vergisi genel tebliğinin (E) bölümünde yapmış olduğu açıklama ile kullanım süresi geçen veya kullanılmayacak hale gelen malların zayi mal olarak değerlendirileceğini, katma değer vergisi yasasının 30/c maddesine göre mükellefler tarafından bu malların iktisabında (ediniminde) yüklenilen katma değer vergisinin, indirim konusu yapılmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

Bu çerçevede;

* İmalatta kullanılmak için alınan ancak imalata girmeden eskime, bozulma, çürüme, çatlama vb nedenlerle kullanılamaz hale gelen ve bu nedenle imalatta veya ambalajlamada kullanılabilme vasfını yitiren hammadde ve malzeme ile ambalaj maddeleri,

* Son kullanma tarihinin geçmesi, çeşitli kimyasallar içerdiğinin tespit edilmesi gibi nedenlerle yasal olarak satılması mümkün olmayan ve imha edilen bisküvi, çikolata, konserve gibi gıda ürünleri,

* Sağlık Bakanlığı tarafından kullanımının yasaklanması nedeniyle imha edilen ilaçlar ile kullanım süresi içinde formül hatası bulunan, miadının dolması veya hasar görmesi nedeniyle kullanılamaz hale gelmiş, üretimden kalkmış, insan sağlığını tehdit eden ilaçlar,

* Hatalı dikim, renk farklılığı, leke ve benzeri nedenlerle ya da şirket politikası gereği satışı mümkün olmadığından imha edilen mallar,

* Kullanım ömrünü tamamladığı nedeniyle imha edilen araç lastikleri için yüklenilen katma değer vergisi indirim konusu yapılamamaktadır. Maliye Bakanlığı tarafından 57 sayılı katma değer vergisi sirküleri ile yapılan açıklamaya göre malın tamamen yok olmaması, ancak değerinde önemli derecede düşüklük meydana gelmesi halinde malın zayi olması hükümleri geçerli olmayacaktır. Bu durumda malların zayi olması değil düşük bedelle veya zararına satışı söz konusu olacağından, bu malların iktisabı (edinimi) dolayısıyla yüklenilen katma değer vergisi indirim konusu yapılabilecektir.

Örneğin;

* Üretim esnasında renginde problem olan giyeceklerin,

* Yangın sonucu tamamen yok olmayan ve ekonomik değeri olan yedek parça ve malzemelerin,

daha düşük bir fiyatla satılması halinde bunlar nedeniyle yüklenilen katma değer vergisinin tamamı, indirim konusu yapılabilecektir.

Uygulamada katma değer vergisi açısından ortaya çıkan önemli bir sorun da firelerle ilgilidir. Bilindiği üzere "Fire, bir malın imalat sürecinde veya tüketiciye arzına kadar kendi doğal akışı içinde uğradığı fiziksel kayıp olarak tanımlandığından, imalat sırasında meydana gelen firelerin, zayi olan mal kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir." Bu durumda, daha önce indirim konusu yapılan katma değer vergisinin de düzeltilmesine

de gerek yoktur. "Ancak yasal düzenleme veya ilgili mesleki kuruluşlar tarafından belirlenen fire miktarını aşan kayıplara ilişkin giderlerin, gelir veya kurumlar vergisi yasalarına göre kazancın tespitinde indirimin kabul edilmemesi halinde, bu giderler dolayısıyla yüklenilen katma değer vergisinde indirim konusu yapılması mümkün değildir.

Örneğin;

* Akaryakıtın depolanması sırasında ortaya çıkan ve ilgili kuruluşlar tarafından belirlenen oranlar dahilinde kayıplar,

* Balık çiftliklerinde balık üretimi esnasında pazarlama aşamasına ulaşıncaya kadar geçen süreçte, balık üretim ve beslenme firesi olarak oluşan balık ölümleri,

* Tavuk çiftliklerinde üretimin doğal sonucu oluşan kayıplar,

* Hazırgiyim eşyası dikiminde veya ayakkabı yapımında üretim sürecindeki kesme, biçme, dikme gibi işlemlerin doğal sonucu olarak ortaya çıkan kayıplar,

fire olarak değerlendirilmekte olup bunlara ilişkin yüklenilen katma değer vergisi, indirim konusu yapılabilmektedir.

http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=141733&YZR_KOD=157

(Erişim tarihi: 17.07.2010)